

Omvärldsanalys som verktyg för tredje sektorns framtidsprocesser

Organisationskonferensen
4.9.2024

Hazel Salminen
Projektledare,
framtidsspecialist
Medborgararenan rf

**KOHTI
TULEVAA**
-HANKE

**Allt är i omvälvning - vi måste bli snabbare,
större, mer! ...eller?**

”

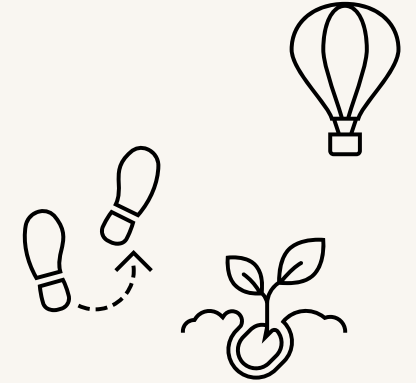
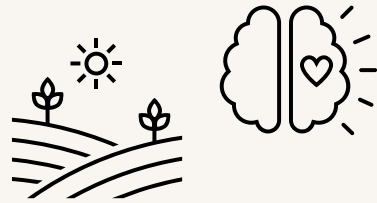
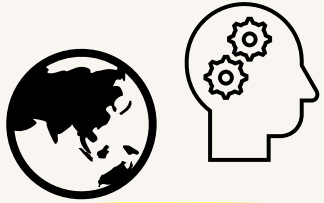

***”The times are urgent;
let us slow down.”***

Bayo Akomolafe
([A Slower Urgency](#))

Omvärldsanalys som en del av en scenarieprocess

1) samla **information** om nuet och om drivkrafter för förändring, och analysera dem (omvärldsanalys)

2a) **föreställa sig** och beskriva alternativa framtider (t.ex. framtidsbilder)

2b) skissa en logisk **koppling** - hur man kommer från nuet till de beskrivna framtiderna (bl.a. framtidstigar)

+ ta följande steg och **agera aktivt** för att förverkliga den önskade framtiden!

1 Omvärldsanalys = **OBSERVERA** förändringar i vår omvärld

Engl.: Business intelligence, Environmental scanning, Foresight activities, Horizon scanning, Monitoring, Strategic foresight

- spåra **trender** och viktiga nyheter i samhällets olika områden
 - definiera **potentiella hot, möjligheter** eller **förändringar** till följd av dessa
 - främja en **framtidsorientering** i tänkandet hos beslutsfattare/ledning/
personal + **uppmärksamma dem om trender** som konvergerar eller divergerar,
interagerar, växer snabbare eller avklingar
- + Vilken är vår organisations **roll** i samhället? Våra **värderingar**? Förändras de?

Hurdana förändringar och drivkrafter kan vi se?

Megatrend

En allmän och omfattande utvecklingsriktning, som består av flera fenomen.

Processen är global och ändrar inte snabbt riktning. Påverkar alla, överallt. Utvecklingsriktningen är välkänd, inga överraskningar.

Trend

En allmän utvecklingsriktning för ett fenomen. Trender styr beslutsfattande genom att påverka val, smak, värderingar etc.

Trender kan variera från region till region och kan förändras också på kort sikt.

Mera överraskningar?

Svart svan / vilt kort

En snabb, totalt oväntad och oförutsedd händelse, som kan ha extremt stora konsekvenser dvs. ändra kursen för en trend eller t.o.m. en megatrend. (Nassim Nicholas Taleb '07)

Obs! Kan även vara positiv.

(jfr. även xEvent)

Mottrend

Ett fenomen som uppstår som en motvikt till någon rådande trend.

Det kan vara en motreaktion eller motsatsen till något allmänt accepterat eller populärt.

Obs! Vad förändras INTE?

Svag signal

Det första tecknet på en möjlig förändring eller en serie impulser som ändrar händelseförloppets riktning.

En svag signal är ofta svår att upptäcka eller lätt att ignorera. Den kan verka skrattretande, skrämmande osv. Signaler samlas ihop och tolkas för att få värde.

Hur samlar man in trender i praktiken? T.ex.:

Digitala eller riktiga post it-lappar

Vilka starka trender ser vi idag?

svårighet att rekrytera nya medlemmar till frivilligorg.

ensamhet

rasism

sämre välfärd

individualism och egoism

ekonomiska problem

dåliga nyheter

Då socialvården har dåliga resurser är frivilligas insats ovärderlig

Åldrande befolkning, snart t.o.m. minskande befolkning; --> minskad utbud på arbetskraft & minskad efterfrågan --> Deflationshot?

ungas psykiska ohälsa

hälsa och välmående populärt

massivt informationsflöde, pålitliga källor? Kritiskt tänkande!

"etiskt uppvaknande"

samarbete mellan olika aktörer

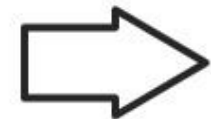
goodwill

finansiellt understöd > synlighet > god reklam för företag

16.4.24

Framtiden i fokus – verktyg och inspiration för frivilligsektorn

<https://kansalaisareena.fi/ammattilaiselle/valikkoverkosto/valikkoverkoston-seminarit/>

Tänk också tvärtom ibland! Se det gömda:

MPT
Vilka starka trender ser vi idag?

individualism
och egoism

svårighet att
rekrytera nya
medlemmar
till frivilligorg.

ensamhet

rasism

sämre
välfärd

ungas
psykiska
ohälsa

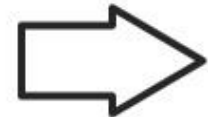
ekonomiska
problem

dåliga
nyheter

Då socialvården har
dåliga resurser är
frivilligas insats
ovärderlig

Åldrande
befolkning, snart
t.o.m. minskande
befolkning; -->
minskad utbud på
arbetskraft &
minskad efterfrågan
--> Deflationshot?

hälsa och
välmående
populärt

massivt
informationsflöde,
pålitliga källor?
Kritiskt tänkande!

"etiskt
uppvaknande"

samarbete
mellan olika
aktörer

goodwill

finansiellt
understöd >
synlighet >
god reklam för
företag

Svaga signaler kan man samla in i spurtar t.ex. under framtidsverkstäder

Välfärden och sjukvården nedmonteras. En större börda kommer bäras av tredje sektorn, och i förlängning även av frivilliga krafter

Man lyssnar inte till fakta, forskningsresultat. "Jag/vi tycker/vill" kan styra beslut starkare än fakta och kunskap.

Ungdomarna på en skola i Brändö hade bestämt att de inte skulle ha telefonerna under lektionerna

Tendensen att skjuta över ansvar på andra (föräldrarna tycker det är skolans eller tränarens/ledarens sak att fostra barnen). Mer och mer sociala problem i verksamheten, som syns i medlemmarnas ork och motivation. Våra ledare borde ofta vara specialpedagoger.

Det är svårare än förr att skapa vi-känsla och gruppanda. Barn och unga verkar inte vara gruppljala, de är mera individualister. Man får jobba mycket mer än förr med att bygga gemenskap.

...eller så kan man gärna samla in signaler fortgående:

Tips! Starta en Teamskanal eller FB-grupp för signaler

KOHTI TULEVAA
-HANKE

Men man måste inte göra allt själv!
Dra gärna nytta av t.ex:

www.sitra.fi/sv/ämnen/megatrender

(se även Sitras andra material, spel, t.ex. om svaga signaler o. megatrender!)

Följ med forskning i olika forum – artiklar, seminarier...

T.e.x "Drivkrafter som inverkar på tredje sektorn"

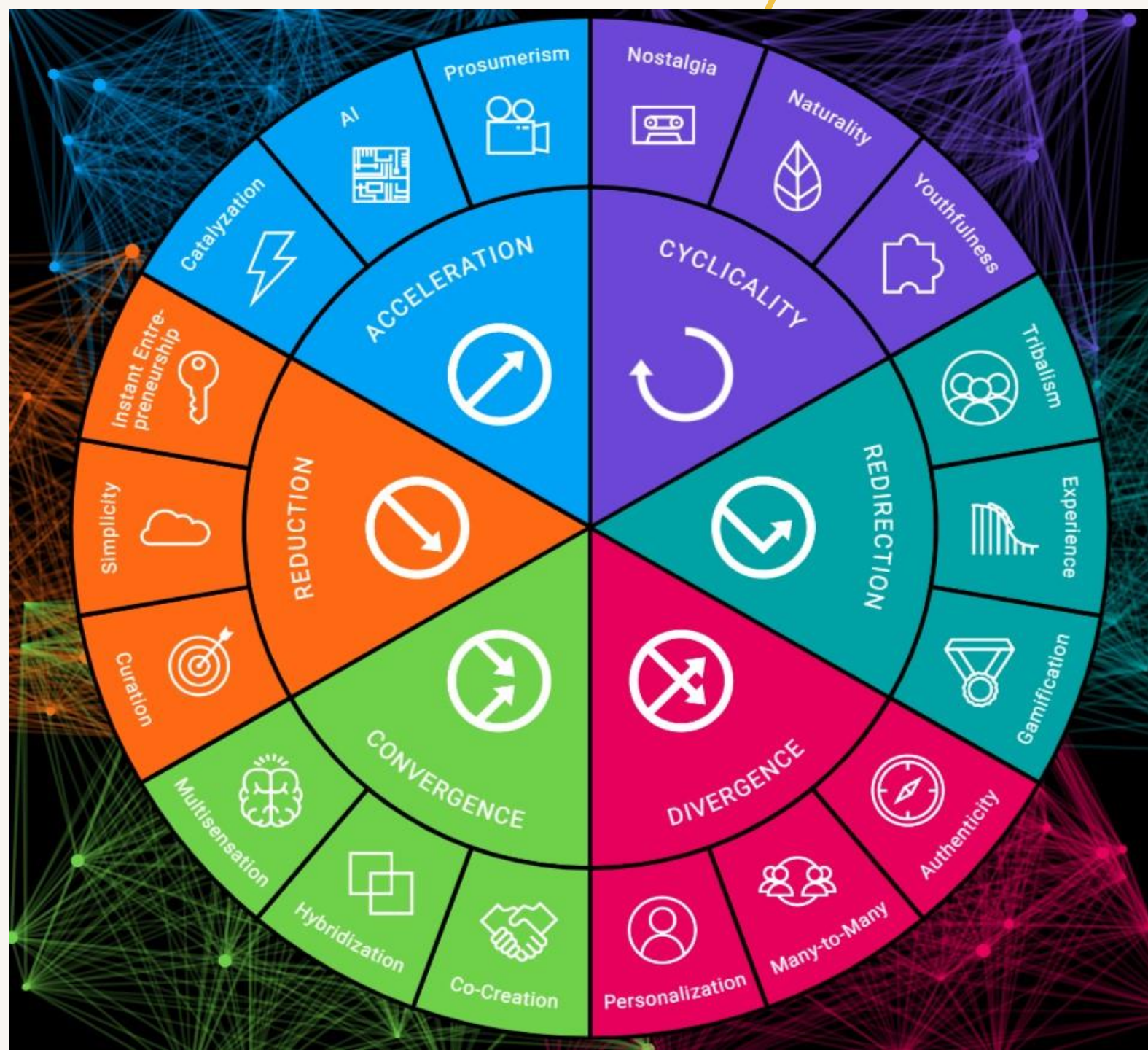
- Tredje sektorn <--> fjärde sektorn (lättare organiserad verksamhet)
- Befolkningen åldras - aktivitetsmönstren förändras
- Verksamheten professionaliseras och koncentreras, kanske särskilt inom social- och hälsovårdsorganisationerna
- Den finansiella strukturen förändras - högre egen finansiering krävs
- Digitaliseringen och dess krav
- Allt förändras allt fortare - krisberedskap krävs

*(Omarbetat från Pasi Mäenpää: Tulevaisuuskestävyttä kansalaistoiminnalla, 25.1.24
Vetenskapernas natt - med betoning på lokal resiliens)*

Webben är fylld av trenddatabaser, t.ex.

[trendhunter.com/megatrends](https://www.trendhunter.com/megatrends)

(mer riktat till företag, men lyfter fram intressanta teman)

futureweaksignals

Follow

1,483 posts

2,831 followers

20 following

It's me. Elinafuturist. Spotting weak signals in this channel. Heikkoja signaaleja löytyy siis täältä. Kerääjänä Elina... more

POSTS

REELS

TAGGED

Inspiration av professionella futuristers signaler (<-- **Elina Hiltunen**)

+ Tips: **Sirkka Heinons** 'framtidsprovokation', dvs. bildspel av fotografier

KOHTI TULEVAA
-HANKE

2 Omvärldsanalys = försöka **FÖRSTÅ** förändringarna i vår omvärld

Från kaos till ordning: ordna om, kategorisera, gruppera framtidssignaler.

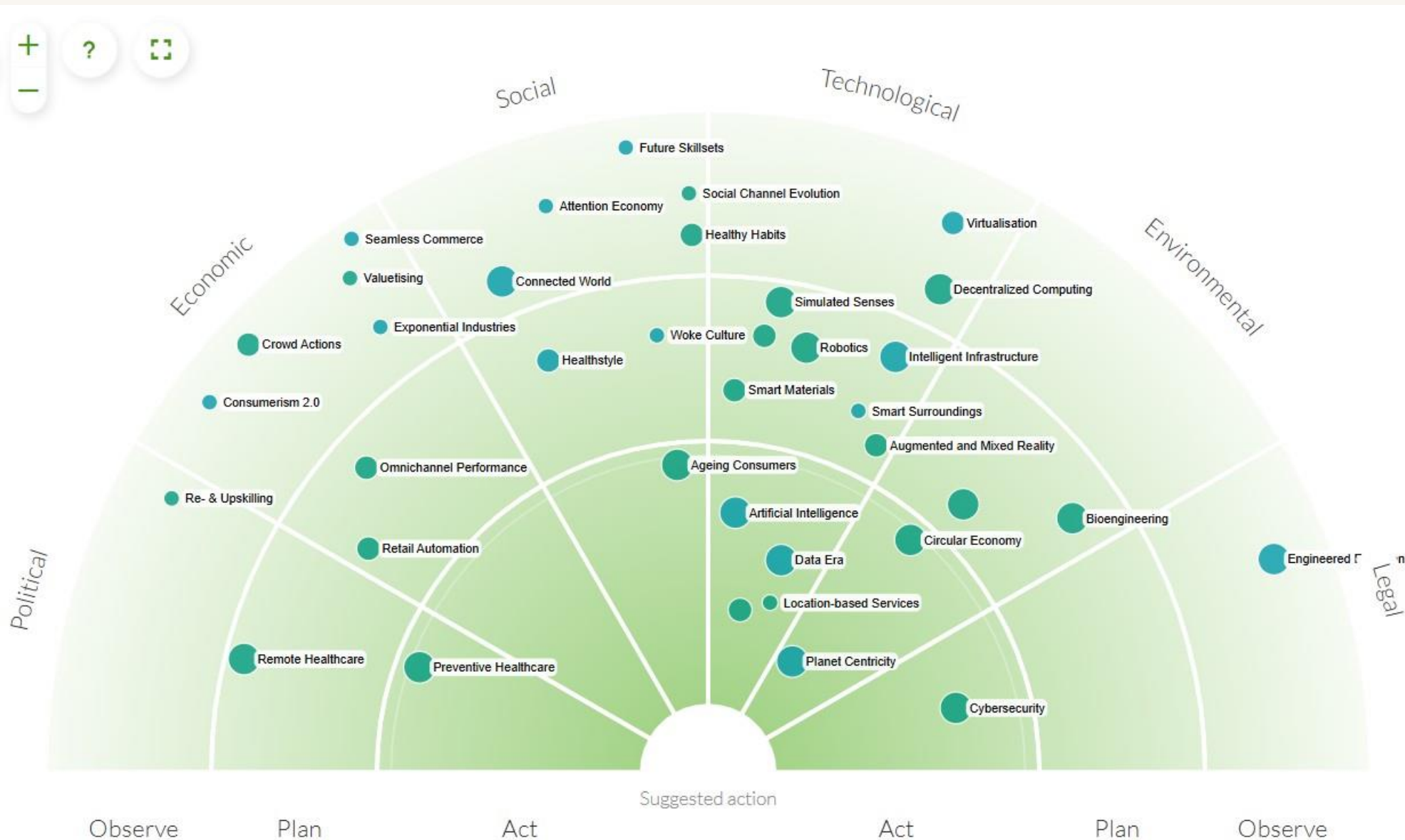
Hur inverkar drivkrafterna på varann?

Det finns en del verktyg och metoder man kan använda för en mer systematisk analys, t.ex. PESTE(C/L), trendradare...

PESTEC (STEEP / PESTEL...) för drivkrafter

Politisk	Fragmentering				
Ekonomisk	Sämre välfärd				
Social	Goodwill	Samarbete mellan olika aktörer			
Teknologisk					
Miljö (Environment)					
Kultur/konsumtion (Culture/Consumption)	Individualism och egoism				

Trendradare, t.ex. från *fibresonline.com*

2 Omvärldsanalys --> hur inverkar förändringarna i vår omvärld på oss och hur reagerar vi?

Vilka **utvecklingsprocesser och drivkrafter** i vår omvärld skapar nya **möjligheter** eller **utmaningar** för vår verksamhet?

→ Hur inverkar de på vår kompetens, arbetssätt, målgrupper och deras behov?

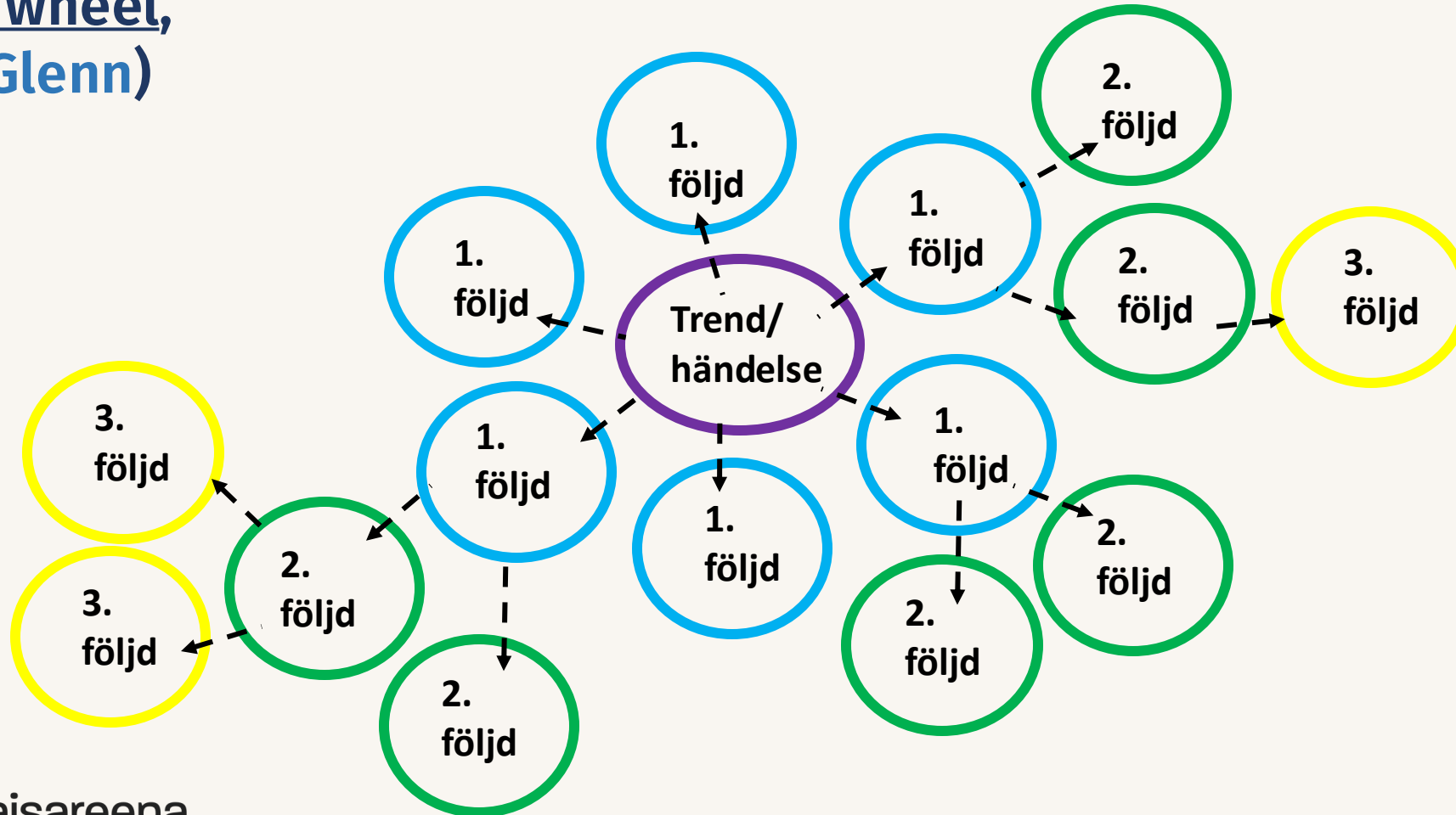
Hur väl **klarar vår nuvarande verksamhet de förändringar** som sker och som måste göras inför framtiden?

→ Agerar vi **reaktivt, proaktivt** eller t.o.m. **transformativt**?

Framtidshjulet (futures wheel, Jerome Glenn)

**Vad leder trenderna till?
Primära, sekundära, tertiära osv.
konsekvenser**

SWOT-analys

S= Strengths (styrkor)

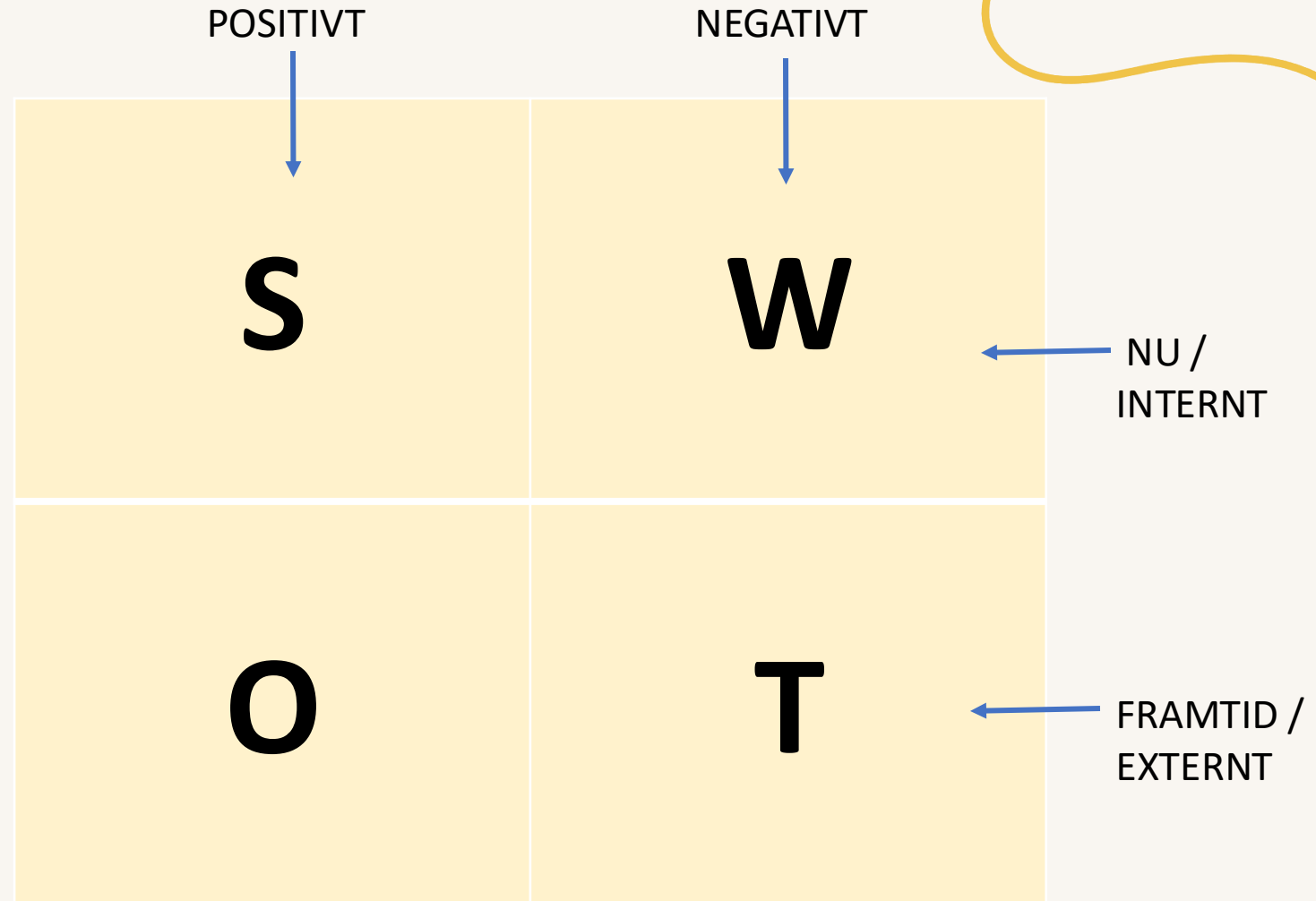
W= Weaknesses (svagheter)

O= Opportunities (möjligheter)

T= Threats (hot)

Robert Franklin Stewart: SOFT (1965)

Albert Humphrey: SWOT (1974)

Viktiga frågor för ett mångsidigt framtidsarbete

På vilka sätt **begränsar** vi vårt tänkande? (antaganden, tabun, preferenser...)

Vilka är inte med? (bakgrund, utbildning, ålder, språk, kultur/ethnicitet, kön etc.)
Varför?

Vilka källor har vi glömt eller lämnat bort? Kunde vi bekanta oss med någon helt annan sektor/bransch för **oväntad** information?

Har vi använt vår **fantasi** eller bara radat upp fakta?
(Här är psykologisk trygghet A och O då man arbetar tillsammans, så alla vågar framföra "dumma" idéer.)

***"Framtiden är redan här -
den är bara inte jämnt fördelad."***

scifi-författaren William (Bill) Gibson

- eller
morgondagens frön
sprids av
pionjärerna

Om pionjärorganisationer

Pionjäranalys: Sirkka Heinonens forskning om informationssamhället fr.o.m. 1990-talet (pionjärstater var tidiga att adaptera nya tanke- och arbetssätt - som "fläktar från framtiden")

--> Vilka är tredje sektorns pionjärer?

- 1) Innovatörer inom den "ordinarie" verksamheten? - t.ex. Eetti, House of Helsinki, Förbundsarenans Framtidsgåvan
- 2) Föregångare med starkt framtidsperspektiv? - t.ex. Fingo

(Lyssna på din känsla: inspiration & avund betyder att någon gör det du gärna skulle göra.)

Finländska utvecklingsföreningar rf – Fingo

Framtidens
sabotörer och
medresenärer-kort

Oppiminen

Mieti mitä uutta haluaisit oppia tai mitä aiemmin oppimaasi haluaisit vahvistaa. Tulevaisuudessa tarvitset luultavasti uusia taitoja. Ei aikuisuus ole sitä, että tietää jo kaiken. Halu oppia on merkki kypsyydestä. Oppija tutkii itseään ja maailmaa loputtomasti.

Epävarmojen aikojen KANSSAMATKUSTAJAT

fingo

Luvan odottaminen

Saatat tiedostamattasi odottaa lupaa aloittamiseen. Et yleensä tarvitse lupaa milään auktorteestilä ryhtyäksesi johonkin. Yhteiskunnan kirjoittamattomat säännöt ja normit voivat estää meitä. Uskalla toimia niistä huolimatta.

Epävarmojen aikojen SABOTÖÖRIT

fingo

Totuuden kieltäminen

Suljetko silmäsi ikäviltä tosiasioilta?

Epävarmojen aikojen SABOTÖÖRIT

Joustavuus

Pystytkö tarpeen tullen vaihtamaan tai muokkaamaan suunnitelmiasi? Kyky sopeutua odottamattomaan on joskus elintärkeää. Jäykkyyden joustavuuden vastakohta. Jäykät asiat hajoavat helpommin.

Epävarmojen aikojen KANSSAMATKUSTAJAT

fingo

Isekritiikki

Epävarmoissa aikoina äännekkäsi saattaa kirkkua kaikkea mitä teet. Onko sillä jotain omaleimaisia sanottavaa? Ellei, se on se kuukausi pakasta rakokontista. Koita vahvistaa lempeämpää sielustasi itseä. Olemalla lempeä itsellesi osat ole sitä helpommin myös muille.

Epävarmojen aikojen SABOTÖÖRIT

fingo

Loppuunpalaminen

Epävarmoissa aikoina on oiva väliä tunnistaa milloin tarvitset lepoa tai miltä kannaattaa kokonaan laopua johonkin tekemiseen. Kehosi näyttää sinulle tullen ensimmäisiä merkkejä lähestyvistä loppuunpalamisesta. Opettele kuuntelemaan kehosi viestejä.

Epävarmojen aikojen SABOTÖÖRIT

fingo

Epämukavuus

Uuissa tilanteissa voi tuntea itsensä epävarmaksi. Älä anna sen estää sinua. Epämukavuuksien välttely

Epävarmojen aikojen KANSSAMATKUSTAJAT

Vertailu muihin

Meillä kaikilla on oma tiemme ja rytmimme. Luota omaan valintoihisi ja ajoitukseesi. Älä vertaa omaa siinäkemalaksaksi toisen harkittuun ulkopuoliseen. Heidänkin sisälläan luultavasti samat

Epävarmojen aikojen SABOTÖÖRIT

Eristyneisyys

Voi olla houkuttelevaa miettiä asiat valmiiksi yksin. Epävarmuus muiden edessä voi tuntua jopa nololta. Kerää yhteiso kyaymystesi ympärille. Joku muu pohtii varmasti samoja asioita. Saatat samalla auttaa myös muita selättämään eristyneisyyden tunnetta.

Rohkeus

Ollaksesi rohkea ei tarvitse tuntea koko polkua ennalta. Ota ensimmäiset askeleet vaikka sikkipimeissä. Joskus rohkeutta on toimia toisin kuin yhteiskunta ympärillä odottaa. Tee asioita, jotka syyttävät sinua, jos ei tule. Sinua voi myrkyttääsi tullen. Sinua voi myrkyttääsi tullen. Sinua voi myrkyttääsi tullen.

fingo

Uteliaisuus

Mitä olet aina halunnut kokeilla, mutta et ole antanut itsellesi lupaa? Elämä herättää usein kysymyksiä sen sijaan, että tarjoaisi valmiita vastauksia. Anna uteliaisuutesi johtaa sinut uusiin paikkoihin ja kohtaamisiin – jopa ihan kummallisisiin.

Epävarmojen aikojen KANSSAMATKUSTAJAT

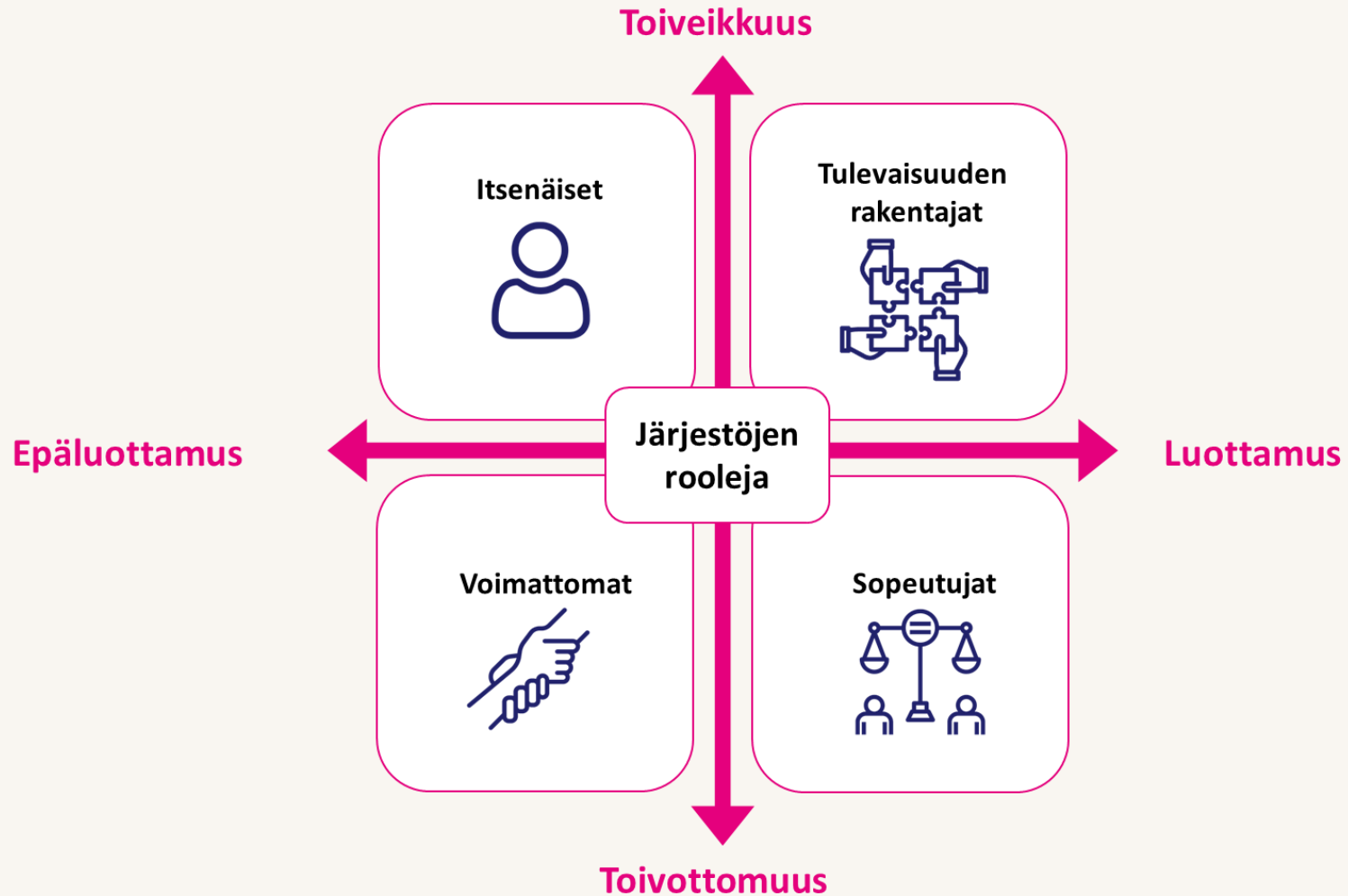
Maadoittuminen

Puulla, jossa on tuuhaa okeisto ja korkealla liehuva fatva, on myös syvälie maahan ulottuvat juuret.

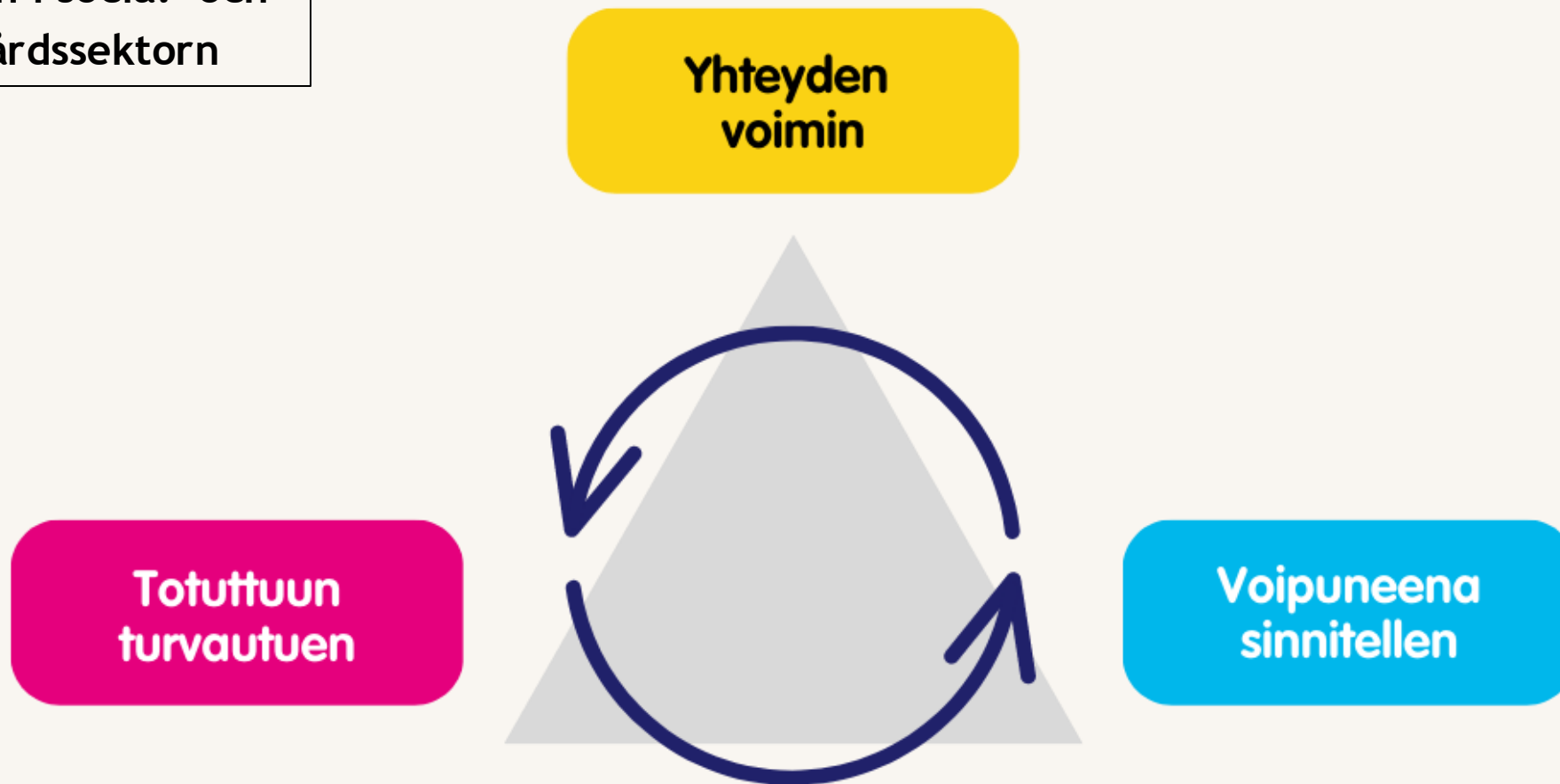
Epävarmojen aikojen KANSSAMATKUSTAJAT

fingo

Soste: Förbundens framtider

Tre framtidsscenarier för
förbunden i social- och
hälsovårdssektorn

Föreningsresursens verktyg

Brainstorming	Framtidsdialog	Framtidsverkstad	Föreningskompassen
Fokusgrupp	Mötesplats framtiden	Mindmap	Opera-metoden
Planering för byar	PMI	Projektplanering	Rundan
Scenariometoden	Social redovisning	Strategihus	Studiecirkel

FRAMTIDSPROCESSENS 1-2-3

- OBSERVERA – vad ser vi? (utforska)
- ANALYSERA – vad kan det innebära? (förutse)
- TA I BRUK – vad gör vi? (forma)

Hazel Salminen 2024

1

OBSERVERA
LYSSNA
REAGERA
SE DIG OMKRING
KÄNN EFTER
FRÅGA...
SAMLA IHOP

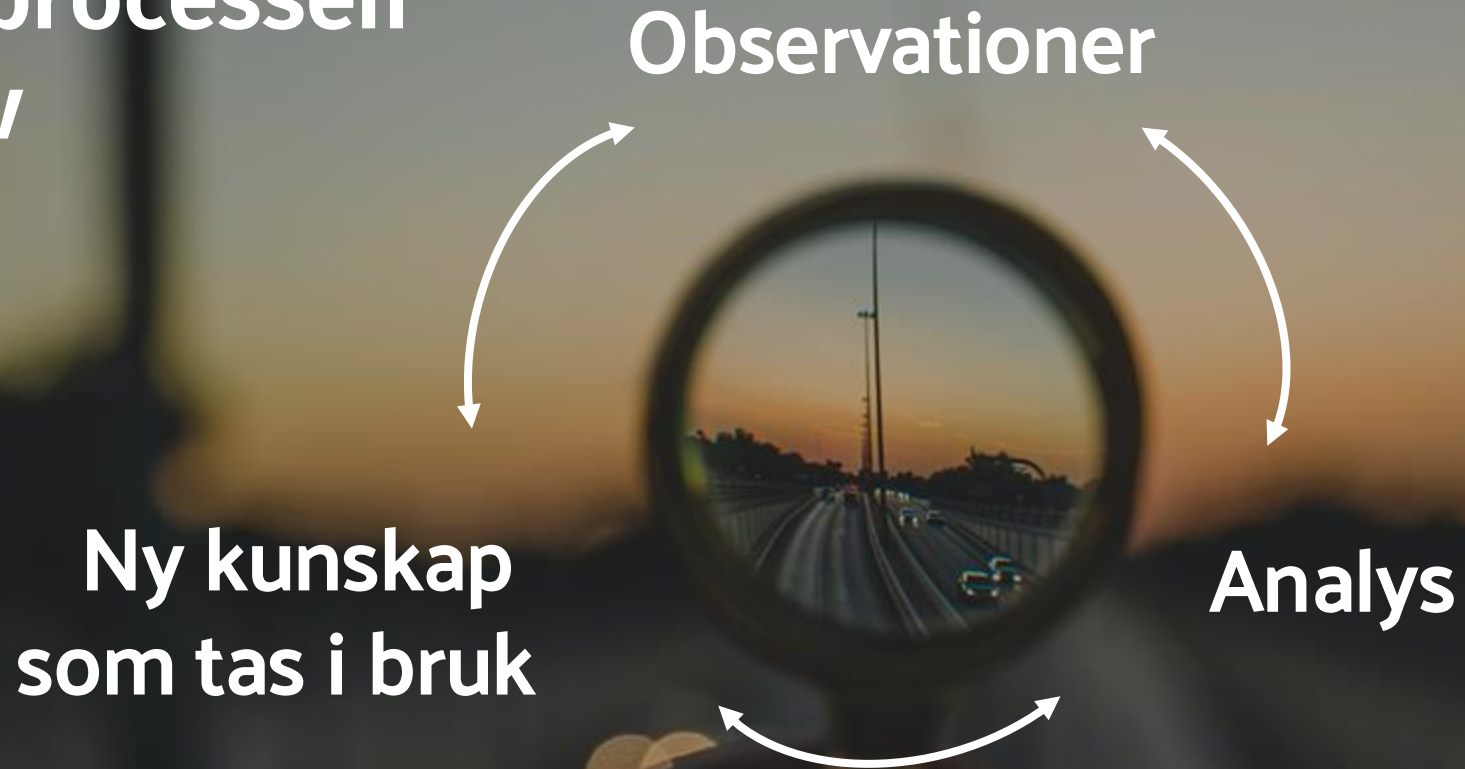
2

KATEGORISERA
GRUPPERA
JÄMFÖR
ANALYSERA
TÄNK EFTER
TÄNK OM
VÄLJ
SPINN VIDARE...

3

TESTA
TA I BRUK
KORRIGERA
ANVÄND
DELA MED DIG
SKALA UPP
UPPDATERA -
genom att börja om
från början...

Obs!
Framtidsprocessen
är iterativ

...och **kreativ!**

NU

ACKUMULERA FRAMTIDSKUNSKAP och -BEREDSKAP

Börja smått.

Använd existerande OCH eget
framtidsmaterial.

Var realistiska med era resurser men
kreativa med era visioner!

Hitta en framtidsrutin som passar er.

Börja idag.
(Fortsätt så länge världen förändras.)

Blev du inspirerad av att lära dig mer om framtider?

- [Sällskapet för framtidsstudier](#) (Tulevaisuuden tutkimuksen seura): evenemang, publikationer, gemenskap
- [Futura](#): den enda finskspråkiga vetenskapliga tidskriften inom framtidsforskning
- [Sitra](#): material, evenemang (t.ex. Framtidsaktörens verktygslåda)
- [Framtidslabbet](#) (Tulevaisuuskoulu): material särskilt för lärare, barn och unga
- [Tulevaisuudentutkimuksen VerkostoAkademia](#): grundstudier
- [Tulevaisuuden tutkimuskeskus](#): magister- och doktorandstudier

Tack! Kontakta oss gärna:

Hazel Salminen

Projektledare, framtidsspecialist
hazel.salminen@kansalaisareena.fi
050 357 8923

Anyara G. Wise

Specialist
anyara.g.wise@kansalaisareena.fi
050 3316 999

"Mot framtiden" är Medborgararenans framsynsprojekt för alla aktörer inom tredje / frivilligsektorn

- erbjuder stöd för **kompetens- och verksamhetsutveckling** inom tredje sektorn och i frivilligorganisationer med hjälp av framtidsmedvetenhet och framsynskunskap.
- verkar för att öka **framtidstänk och framsyn** inom sektorn.
- bidra till att utforma nya former av delaktighet och volontärarbete, som tar hänsyn till olika människors **framtidsperspektiv** samt sociala **utvecklingsprocesser**.

På kommande hösten 2024 (på finska)

26.9 Tulevaisuustorstai: om frivilligorganisationernas "metabolism" och kapacitet att förändras (Artem Kuosti från House of Helsinki föreläser)

31.10 Projektets slutseminarium i Tammerfors, öppet för alla intresserade.

Onlinematerial (verktyg, länktips osv.) som stöd för framtidsprocesser: kansalaisareena.fi/hankkeet/ennakointi
t.ex. Framtidsrapporten version 2.0 (Tulevaisuuskatsaus).

Arbetet fortsätter i **organisationen** och **Framtidsnätverket** även efter projektets slut.